របាយការណ៍វិភាគបណ្ដាញសង្គម

ការវិភាគមតិយោបល់របស់ទំព័រហ្វេសប៊ុកសារព័ត៌មាន AFP

បទសម្ភាស លោក ហ៊ុន ម៉ាណែត ស្ដីពីមជ្ឈមណ្ឌលឆបោក

ទំនោរចិត្ត / ទម្រង់នៃការបន្ទំដែលមានការរៀបចំ / ការប្រើប្រាស់ bot / និន្នាការមតិយោបល់

ប្រធានបទ	ផុសរបស់ AFP: "Scam centres 'destroying' Cambodia's economy, PM tells AFP"
Post ID	1343523617820612
ថេរវេលានៃការបញ្ចេញមតិយោបល់	២៦-២៧ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២៦
ការបរិច្ឆេទនៃរបាយការន៍	២ មីនា ឆ្នាំ២០២៦
ចំនួនមតិយោបល់សរុប	១៤៨៩ មតិយោបល់ មកពី ១៤៥៣ គណនី
កំណត់សម្គាល់អ្នកវិភាគ	របាយការណ៍នេះពិនិត្យមើលតែមតិយោបល់ជាភាសាអង់គ្លេស និងខ្មែរប៉ុណ្ណោះ។ មតិយោបល់ជាភាសាផ្សេងទៀត (ថៃ អារ៉ាប់) ត្រូវបានចាត់ចូលក្នុងប្រភេទនៃមតិយោបល់ “មិនអាចចាត់ថ្នាក់បាន” និងមិនត្រូវបានយកមកវិភាគទេ។

គោលបំណងនៃរបាយការណ៍

ការសិក្សានេះធ្វើឡើងដើម្បីឆ្លើយសំណួរសំខាន់ៗចំនួនប្រាំអំពីមតិយោបល់ជាសាធារណៈនៅលើទំព័រហ្វេសប៊ុករបស់ AFP អំពីកិច្ចសម្ភាសន៍របស់ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន ម៉ាណែត ស្តីពីមជ្ឈមណ្ឌលបោកប្រាស់៖

#	សំណួរសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ
១	តើមតិយោបល់ទាំងនោះពិតជាត្រឹមត្រូវមែនទេ? តើមតិយោបល់ទាំងនោះឆ្លុះបញ្ចាំងពីមតិពិតប្រាកដ ឬមតិទាំងនោះត្រូវបានបង្ហោះជាផ្នែកមួយនៃយុទ្ធនាការដែលមានការរៀបចំទុក?
២	តើប្រធានបទត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរទេ? តើអ្នកបញ្ចេញមតិយោបាល់បានសរសេរពីប្រធានបទនៃមជ្ឈមណ្ឌលបោកប្រាស់ ឬក៏មានក្រុមណាមួយបានប្រើការបញ្ចេញមតិយោបល់របស់ពួកដើម្បីផ្សព្វផ្សាយរឿង ឬប្រធានបទផ្សេង?
៣	តើមានមតិយោបល់ដូចៗគ្នាត្រូវបានចម្លង និងចែករំលែកដែរឬទេ? តើមានមតិយោបល់ប៉ុន្មានដែលចម្លងជាទៅវិញទៅមក ហើយតើទម្រង់គំរូ (របស់មតិយោបល់) ផ្សេងៗគ្នាប៉ុន្មានត្រូវបានប្រើប្រាស់?
៤	តើមានការប្រើប្រាស់កម្មវិធីស្វ័យប្រវត្តិ (bot) ដែរឬទេ? តើមានគណនីដែលបានសរសេរបង្ហោះមតិលឿនពេកដែលទំនងមិនមានជាមនុស្សដែរឬទេ? ឬដែលបង្ហាញថាជាកម្មវិធីកុំព្យូទ័រ ដែលត្រូវបានប្រើជំនួសឲ្យមនុស្សពិត?
៥	តើគណនីទាំងនោះកំពុងកំណត់គោលដៅអ្នកអានជាក់លាក់ណាមួយ តាមរយៈជម្រើសភាសាដែរឬទេ? ហើយមានគណនីណាមួយកំពុងលាក់បាំងអត្តសញ្ញាណរបស់ពួកគេដែរឬទេ? តើភាសាដែលប្រើនៅក្នុងមតិយោបល់ឆ្លុះបញ្ចាំងពីអត្តសញ្ញាណពិតរបស់អ្នកសរសេរ ឬឆ្លុះបញ្ចាំងពីអ្នកដែលពួកគេចង់ឱ្យបានឃើញសារនោះ? តើមានសញ្ញាណាមួយដែលបង្ហាញថា ម្ចាស់គណនីអាចនឹងកំពុងសរសេរជាភាសាដែលមិនមែនជាភាសាកំណើតរបស់ខ្លួន ដើម្បីនិយាយដោយផ្ទាល់ទៅកាន់ជាតិសាសន៍ ឬក្រុមជាក់លាក់ណាមួយដែរឬទេ?

សេចក្តីសង្ខេបរបាយការណ៍

របាយការណ៍នេះពិនិត្យមើលមតិយោបល់ចំនួន ១,៤៨៩ លើការបង្ហោះនៅលើហ្វេសប៊ុករបស់ AFP។ ការបង្ហោះនោះគឺនិយាយអំពីនាយករដ្ឋមន្ត្រីកម្ពុជា លោក ហ៊ុន ម៉ាណែត ដែលបានធ្វើការសម្ភាសអំពីមជ្ឈមណ្ឌលឆបោកបោក នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍របស់គាត់ គាត់បានបដិសេធការអះអាងថារដ្ឋាភិបាលបានជួយប្រតិបត្តិករឆបោក។

ការវិភាគនេះ ពិនិត្យពីមតិយោបល់ដែលបានផ្សាយរយៈពេលពីរថ្ងៃ៖ ថ្ងៃទី ២៦-២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០២៦។ របាយការណ៍នេះ សិក្សាពីអ្វីដែលមនុស្សម្នាបាននិយាយថា តើមតិយោបល់ទាំងនោះជាការពិត ឬត្រូវបានចម្លង និងថាតើគណនីណាមួយទំនងជាអាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយប្រព័ន្ធស្វ័យប្រវត្តិ (bot) ដែរឬទេ។

ការរកឃើញទី១ — មតិយោបល់ភាគច្រើនត្រូវបានចម្លងគ្នា (ដូចៗគ្នា)

មតិយោបល់ស្ទើរតែ ៨ ក្នុងចំណោម ១០ ដែលស្មើនឹង ៧៩.៨% គឺជាការចម្លងដូចៗគ្នា។ មតិយោបល់ដូចៗគ្នាទាំងនេះត្រូវបានបង្ហោះដោយគណនីផ្សេងៗគ្នា រហូតដល់ ១៩ ដង។ នេះគឺជាសញ្ញានៃយុទ្ធនាការដែលបានរៀបចំទុក មិនមែនជាការពិភាក្សាជាសាធារណៈតាមធម្មតានោះទេ។

ការរកឃើញទី២ — ប្រធានត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរ

មតិយោបល់ច្រើនជាងគេ (៩៧៣ ក្នុងចំណោម ១៤៨៩) មិនបាននិយាយអំពីមជ្ឈមណ្ឌលឆបោកនោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ មតិយោបល់ទាំងនេះបានបង្វែសារទៅជាការមិនចុះសម្រុងគ្នារវាងព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃទៅវិញ។ នេះគឺជាបន្លំទូទៅមួយដើម្បីផ្លាស់ប្តូរប្រធានបទ និងលាក់បាំងបញ្ហាដើម។

ការរកឃើញទី៣ — ភស្តុតាងនៃការប្រើប្រព័ន្ធស្វ័យប្រវត្តិដើម្បីផ្ទុសមតិយោបល់ (bot)

គណនីពីរបានបង្ហោះសារវែងៗក្នុងរយៈពេលត្រឹម ៣ ទៅ ១៣ វិនាទីនៃការបង្ហោះមតិយោបល់របស់ពួកគេពីមួយទៅមួយ។ មនុស្សមិនអាចវាយអក្សរលឿនបែបនេះបានទេ។ នេះបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា កម្មវិធីកុំព្យូទ័រ មិនមែនមនុស្សទេ ដែលត្រូវបានប្រើដើម្បីបង្ហោះមតិយោបល់ទាំងនេះ។

ការរកឃើញទី៤ — មតិយោបល់ដែលបានផ្ទុសឡើងក្នុងរយៈពេលខ្លី

មតិយោបល់ដែលបានចម្លងស្ទើរតែដូចៗគញនាទាំងអស់បានលេចឡើងក្នុងរយៈពេលត្រឹមតែពីរម៉ោងប៉ុណ្ណោះ (ម៉ោង 21:00–22:00 UTC ថ្ងៃទី ២៦ ខែកុម្ភៈ)។ ការផ្ទុះភ្លាមៗ បន្ទាប់មកឈប់ភ្លាមៗនេះ មិនមែនជាឥរិយាបថរបស់អ្នកអានធម្មតាទេ។ វាបង្ហាញថាក្រុមគណនីជាច្រើន ត្រូវបានបើក និងបិទតំណាលៗគ្នា។

១.ទិដ្ឋភាពទូទៅ

តារាងខាងក្រោមបង្ហាញពីតួលេខសំខាន់ៗនៅក្នុងការសិក្សានេះ៖

១៤៨៩	**១៤៥៣**	**៧៩.៨%**	**១៦០**
មតិយោបល់សរុប ២៦-២៧ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២៦	**គណនីជាក់លាក់** គណនីដែលបានផ្ទូសច្រើន	**មតិយោបល់ចម្លង** ១១៨៨ នៃ ១៤៨៩	**មតិយោបល់ដែលជាទម្រង់** ត្រូវបានគណនីផ្សេងៗយកទៅប្រើប្រាស់

ដំបូង តួលេខមើលទៅធម្មតា។ គណនីភាគច្រើនត្រូវបានបង្ហោះតែម្តងៗប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែខ្លឹមសារដែលពួកគេបានបង្ហោះស្ទើរតែទាំងអស់ត្រូវបានចម្លងពីអត្ថបទដែលត្រៀមរួចជាស្រេច។ មតិយោបល់ប្រហែលបួនក្នុងចំណោមប្រាំមិនមែនជារបស់ដើមទេ។ នេះគឺជារឿងមិនធម្មតាទេ ហើយបង្ហាញថាការផ្ទូសមតិយោបល់ត្រូវគេបានរៀបចំ។

២.និន្នាការមតិយោបល់តាមម៉ោង

តារាងខាងក្រោមបង្ហាញពីចំនួនមតិយោបល់ដែលត្រូវបានបង្ហោះក្នុងរយៈពេលមួយម៉ោង។ ពេលវេលារបស់មតិយោបល់ទាំងអស់ដែលបានបង្ហាញ គិតតាមម៉ោងសកល (UTC)។

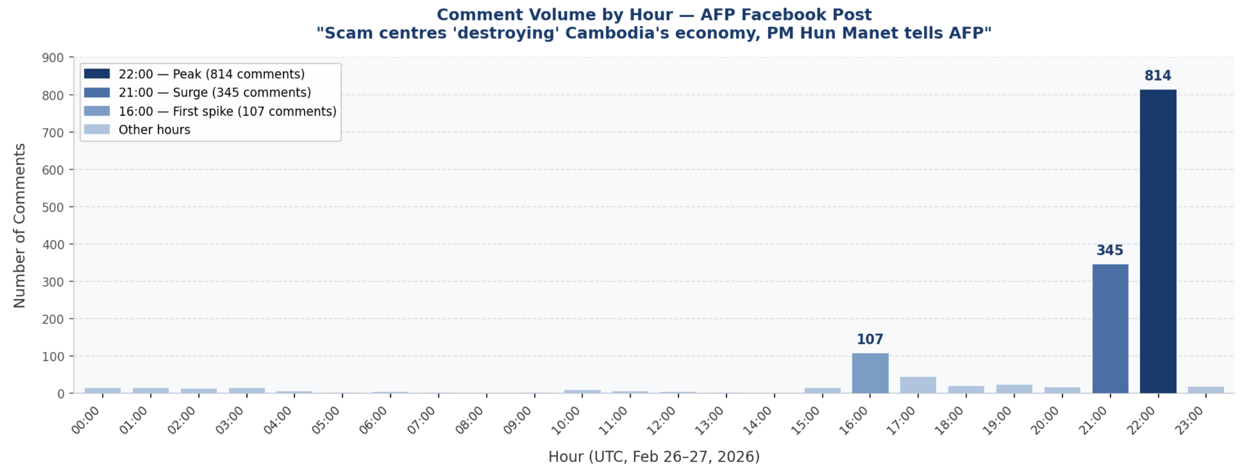

Figure 1: Number of comments per hour. Data source: FB Post ID 1343523617820612

ការសង្កេតឃើញសំខាន់ៗ

សកម្មភាពការប្រើប្រាស់ការបញ្ចេញមតិយោបល់បង្ហាញពីលំនាំយ៉ាងច្បាស់លាស់មួយ។ មានមតិយោបល់តិចតួចណាស់នៅពេលព្រឹក និងពេលរសៀល។ បន្ទាប់មកមានការកើនឡើងបន្តិចបន្តួចនៅម៉ោង 16:00 UTC (មតិ 107)។ បន្ទាប់ពីនោះ ចំនួនបានកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំង៖

- 21:00 UTC — មតិយោបល់ចំនួន ៣៤៥ បានផុសក្នុងរយៈពេល ១ម៉ោង
- 22:00 UTC — មតិយោបល់ចំនួន ៨១៤ បានផុសក្នុងរយៈពេល ១ម៉ោង (ខ្ពស់ជាងម៉ោងផ្សេងៗ)
- 23:00 UTC — មានតែ ១៧មតិយោបល់ទេ ដែលបង្ហាញពីការឈប់ផុសភ្លាមៗ

លំនាំនៃការកើនឡើង និងធ្លាក់ចុះនេះក្នុងរយៈពេលត្រឹមតែពីរម៉ោងប៉ុណ្ណោះគឺមិនធម្មតាទេ។ ជាធម្មតា ការបញ្ចេញមតិអាចចំណាយពេលអស់រយៈពេលជាច្រើនម៉ោង។ ចំណុចខ្ពស់ខ្លាំង គឺនៅម៉ោង 22:00 UTC បន្ទាប់មកដោយការឈប់ភ្លាមៗបង្ហាញថាក្រុមគណនីមួយចំនួនធំត្រូវបានធ្វើឱ្យសកម្មក្នុងពេលតែមួយ បានបង្ហោះសាររបស់ពួកគេ ហើយបន្ទាប់មកបានឈប់។

> **កំណត់ចំណាំសំខាន់អំពីការកើនឡើង**
> មតិយោបល់ចំនួន ៨១៤ ដែលបានបង្ហោះនៅម៉ោង 22:00 UTC គឺប្រហែល ៥៥% នៃមតិយោបល់សរុបចំនួន ១៤៨៩ គឺបង្ហោះក្នុងរយៈពេលតែមួយម៉ោង។ មតិយោបល់ទាំងនេះស្ទើរតែទាំងអស់នេះគឺជាអត្ថបទដែលបានចម្លង។ លំនាំពេលវេលានេះ រួមផ្សំជាមួយនឹងអត្រាចម្លងខ្ពស់ខ្លាំង គឺជាសូចនាករដ៏រឹងមាំមួយនៃប្រតិបត្តិការដែលមានការរៀបចំ។

៣. អ្វីដែលសាធារណៈជនបាននិយាយ៖ ការវិភាគទំនោរចិត្ត

មតិយោបល់នីមួយៗត្រូវបានដាក់ចូលទៅក្នុងប្រភេទមតិយោបល់តាមក្រុមមួយនិមួយៗដោយផ្អែកលើអត្ថន័យរបស់មតិយោបល់ទាំងនោះ។ តារាងខាងក្រោមនេះ បង្ហាញពីលទ្ធផល៖

ក្រុម	មតិយោបល់	ចែកចាយ	ន័យរបស់សារ
ទំនោរកម្ពុជា — ការការពារព្រំដែន	៩៧៣	៦៥.៣%	កម្ពុជាធ្វើតាមច្បាប់អន្តរជាតិ ប្រទេសថៃឈ្លានពាន
ទំនោរកម្ពុជា — គាំទ្រការកំចាត់ការឆបោក	២៥	១.៧%	រដ្ឋាភិបាលធ្វើកិច្ចការល្អក្នុងការប្រឆាំងនឹងមជ្ឈមណ្ឌលឆបោក
រិះគន់ លោក ហ៊ុន ម៉ាណែត	៧១	៤.៨%	ចម្ងល់ចំពោះការលើឡើងរបស់ លោក នាយករដ្ឋមន្ត្រី ឬសកម្មភាពរបស់រដ្ឋាភិបាល
ទំនោរថៃ	១	០.០៧%	គាំទ្រជំហប្រទេសថៃ

ក្រុម	មតិយោបល់	ចែកចាយ	ន័យរបស់សារ
ធម្មតា / ផ្តោតលើដំណោះស្រាយ	៨	០.៥៤%	ផ្តល់ការយល់ឃើញមានតុល្យភាព ឬផ្តល់ជាដំណោះស្រាយ
មិនអាចចាត់ថ្នាក់បាន	៤១១	២៧.៦%	មតិយោបល់ជា រូប Emoji អត្ថន័យមិនច្បាស់ ឬសារមិនមែនភាសាខ្មែរ/អង់គ្លេស
សរុប	**១៤៨៩**	**១០០%**	

៣.១ ទំនោកម្ពុជា — ការការពារព្រំដែន (មតិយោបល់ ចំនួន៩៧៣ ស្មើនឹង ៦៥.៣%)

នេះគឺជាក្រុមធំបំផុតដែលមាន ៦៥.៣% នៃមតិយោបល់ទាំងអស់។ ប៉ុន្តែ មតិយោបល់ទាំងនេះមិននិយាយអំពីមជ្ឈមណ្ឌលឆបោកនោះទេ។ ពួកគេនិយាយអំពីជម្លោះព្រំដែនរវាងប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសថៃទៅវិញ។ នេះមានន័យថា ជិតពីរភាគបីនៃមតិយោបល់ទាំងអស់មិនអើពើនឹងប្រធានបទនៃអត្ថបទផ្សាយរបស់ AFP ទាំងស្រុងនោះទេ។

មតិយោបល់ទាំងនេះ មានដូចជា៖

- "Cambodia obeys law. Thailand breaks rules." — បានបង្ហោះដោយគណនីចំនួន ១៤ ផ្សេងៗគ្នាដែលមានពាក្យដូចគ្នាបេះបិទ
- "Cambodia respects borders. Thailand crosses them." — បង្ហោះដោយគណនីចំនួន ១៤ ផ្សេងៗគ្នា
- "Thailand attacks it." — បង្ហោះដោយគណនីចំនួន ១៥ ផ្សេងៗគ្នា
- "Thailand rejects peaceful solutions." — បង្ហោះដោយគណនីចំនួន ១៣ ផ្សេងៗគ្នា
- "កម្ពុជាគាំទ្រសន្តិភាព និងជ្រើសរើសច្បាប់អន្តរជាតិ ខណៈដែលថៃគិតតែអំណាច និងសង្គ្រាមបដិសេធច្បាប់អន្តរជាតិ។" — បានបង្ហោះដោយគណនីចំនួន ១៩ ដែលមានអត្ថបទដូចគ្នា

ការផ្លាស់ប្តូរប្រធានបទក្នុងផ្នែកមតិយោបល់ទៅជាប្រធានបទផ្សេង គឺជាវិធីសាស្ត្រដែលគេស្គាល់ថាប្រើក្នុងប្រតិបត្តិការនៃការជះឥទ្ធិពលនៅលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត។ វិធីនេះត្រូវបានធ្វើឡើងដើម្បីរុញច្រានការជជែកវែកញែកពីប្រធានបទពិតប្រាកដចេញ។

៣.២ ការរិះគន់លោក ហ៊ុន ម៉ាណែត (មតិយោបល់ចំនួន ៧១ ស្មើនឹង ៤.៨%)

មានមតិយោបល់មួយចំនួនតូចបានសួរអំពីការថ្លែង របស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន ម៉ាណែត ឬបានសម្តែងការសង្ស័យអំពីតួនាទីរបស់រដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងឧស្សាហកម្មឆបោក។ មតិយោបល់ទាំងនេះហាក់ដូចជាត្រូវបានសរសេរដោយអ្នកប្រើប្រាស់ពិតប្រាកដ។ ពួកគេប្រើពាក្យផ្សេងៗគ្នា ហើយត្រូវបានបង្ហោះនៅពេលវេលាផ្សេងៗគ្នា។ មតិយោបល់ដែលមានការចូលចិត្តច្រើនជាងគេនៅក្នុងសំណុំទិន្នន័យទាំងមូល គឺ "He's a PM. or an actor?"។

៣.៣ ទំនោរប្រទេសថៃ (មតិយោបល់ចំនួន ១ ស្មើនឹង ០.១%)

មានតែមតិយោបល់មួយប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវបានរកឃើញថាគាំទ្រជំហររបស់ប្រទេសថៃ។ នេះជារឿងគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ ពីព្រោះសារនៅក្នុងផ្នែកមតិយោបល់យ៉ាងច្រើន គឺប្រឆាំងនឹងប្រទេសថៃ។ អវត្តមានស្ទើរតែទាំងស្រុងនៃទំនោរគាំទ្រប្រទេសថៃ ទោះបីជាមានយុទ្ធនាការប្រឆាំងនឹងប្រទេសថៃក៏ដោយ។

កំណត់សំគាល់៖ *អ្នកសរសេរ និងវិភាគរបាយការណ៍នេះអាចអាន និងយល់បានតែភាសាខ្មែរ និងភាសាអង់គ្លេសប៉ុណ្ណោះ។ មតិយោបល់ដែលសរសេរជាភាសាផ្សេងទៀត - ដូចជាភាសាថៃ ភាសាអារ៉ាប់ ឬអក្សរផ្សេងទៀត - ត្រូវបានដាក់ក្នុងប្រភេទ"មិនអាចចាត់ថ្នាក់បាន" ហើយមិនត្រូវបានរាប់បញ្ចូលក្នុងការវិភាគនេះទេ។ វាអាចទៅរួចដែលថាមតិយោបល់មួយចំនួនទាំងនេះបង្ហាញពីការគាំទ្រចំពោះប្រទេសថៃ ឬជំហរផ្សេងទៀតដែលមិនត្រូវបានបង្ហាញក្នុងផ្នែក ៣.៣នេះ។*

៣.៤ មតិយោបល់មិនអាចចាត់ថ្នាក់បាន (មតិយោបល់ចំនួន ៤១១ ស្មើនឹង ២៧.៦%)

មតិយោបល់ជាងមួយភាគបួន (២៧.៦%) មិនអាចដាក់ចូលទៅក្នុងប្រភេទនៃមតិយោបល់ ច្បាស់លាស់បានទេ។ ទាំងនេះរួមមានមតិយោបល់ដែលមានតែរូបសញ្ញាអារម្មណ៍(emoji) មតិយោបល់ខ្លីៗដែលគ្មានអត្ថន័យច្បាស់លាស់ និងសំខាន់គឺ មតិយោបល់ជាភាសាផ្សេងក្រៅពីភាសាខ្មែរ និងភាសាអង់គ្លេស (សូមមើលកំណត់សំគាល់ ផ្នែក៣.៣ ខាងលើ)។ មតិយោបល់ទាំងនេះមិនត្រូវបានវិភាគលើទំនោរនោះទេ។

៣.៥ មតិយោបល់ធម្មតា (មិនមានទំនោ) ដែលផ្តោតលើដំណោះស្រាយ

មតិយោបល់មួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះ ដែលមានចំនួនប្រាំបី បានផ្តល់នូវទស្សនៈដែលមានមិនមានទំនោ និងផ្តោតលើដំណោះស្រាយពិតប្រាកដដែលបានស្នើឡើងចំពោះបញ្ហាមជ្ឈមណ្ឌលឆបោក។ ទោះបីជាមានចំនួនតិចតួចក៏ដោយ ក៏វាមានតម្លៃសំអានការអានដែរ។ មតិយោបល់ទាំងនេះ គឺផ្តោតលើការផ្តល់យោបល់ទៅលើគោលនយោបាយពិតប្រាកដក្នុងចំណោមមតិយោបល់ទាំងអស់។

ដំណោះស្រាយដែលបានស្នើឡើងដោយអ្នកបញ្ចេញមតិមិនមានទំនោ

មតិយោបល់ដែលមិនមានទំនោទាំងប្រាំបីនេះបានលើកឡើងនូវគំនិតសំខាន់ៗចំនួនបួន៖

- យុទ្ធសាស្ត្រនៃការអនុវត្តច្បាប់ឲ្យបានពេញលេញ៖ មតិយោបល់នេះដែលទទួលបានការចូលចិត្តច្រើនបំផុត (ពីគណនី Roth BKK, គឺចំនួន 1) ដែលបាននិយាយឱ្យមានវិធីសាស្ត្រពេញលេញដែលលើសពីការវាយឆ្មក់របស់ប៉ូលីសរយៈពេលខ្លី។ មតិយោបល់បានរាយចំណុចជាក់លាក់ដូចជា ការបង្ការ ការស៊ើបអង្កេត ការអប់រំសាធារណៈ ការកែលម្អបទប្បញ្ញត្តិ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ។ ការផ្តល់យោបល់បែបនេះ គឺឃើញមានសឹងតែដូចគ្នា ពីការសរសេររបស់គណនីដែលមានឈ្មោះថា Chou។
- កំណែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច៖ គណនីឈ្មោះ Ly Sok បានសរសេរយ៉ាងសាមញ្ញថា "We need honest economy not scam economy." សំណេរដើម - “យើងត្រូវការសេដ្ឋកិច្ចស្មោះត្រង់ មិនមែនសេដ្ឋកិច្ចបោកប្រាស់ទេ” សំណេរបកប្រែជាភាសាខ្មែរ។ មតិយោបល់នេះបង្ហាញពីក្តីបារម្ភកាន់តែធំ ថាសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាបានពឹងផ្អែកខ្លាំងពេកលើប្រាក់ចំណូលពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ហើយត្រូវការកំណែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធ។
- ការទទួលខុសត្រូវកម្រិតខ្ពស់៖ អ្នកបញ្ចេញមតិយោបល់ពីរនាក់បានចង្អុលបង្ហាញដោយផ្ទាល់ទៅលើមន្ត្រីមានអំណាច។ គណនី សាន វីរៈ បានសរសេរថា "We need to clean from top echelon I think." សំណេរដើម - “ខ្ញុំគិតថាយើងត្រូវសម្អាតពីថ្នាក់លើ” សំណេរបកប្រែជាភាសាខ្មែរ។ ចំណែកឯ គណនី Sorng Viseth បាននិយាយត្រង់ៗថា "He failed to crack down on the scam hubs at the beginning as it involves high

ranking people in his government!" សំណេរដើម - “គាត់បរាជ័យក្នុងការបង្ក្រាបបណ្តាញឆបោកតាំងពីដំបូង ព្រោះវាពាក់ព័ន្ធនឹងមនុស្សដែលមានឋានៈខ្ពស់ៗនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលរបស់គាត់!” សំណេរបកប្រែជាភាសាខ្មែរ។

- កិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់៖ គណនី Phuong Vichea បានលើកឡើងពីករណីឆ្លងដែន ដោយកត់សម្គាល់ថា ប្រាក់នៃការឆបោកហូរកាត់ទីផ្សារមូលធនពណ៌ប្រផេះរបស់ប្រទេសថៃ។ គាត់សរសេរថា “Cambodia clean this scam out. Thailand has declared to be clean of scam but massive Scam money flow Thai Grey Capital and News about scam operations every week.” សំណេរដើម - “កម្ពុជាបានសម្អាតការឆបោកនេះ។ ប្រទេសថៃបានប្រកាសថាខ្លួនបានសម្អាតការឆបោក ប៉ុន្តែមានលំហូរប្រាក់យ៉ាងច្រើនពីការឆបោកពីទីផ្សារមូលធនពណ៌ប្រផេះរបស់ថៃ និងព័ត៌មានបានចុះផ្សាយអំពីប្រតិបត្តិការឆបោកជារៀងរាល់សប្តាហ៍។” សំណេរបកប្រែជាភាសាខ្មែរ។ មតិយោបល់នេះ បង្ហាញថាបញ្ហានេះមិនអាចដោះស្រាយបានដោយប្រទេសកម្ពុជាតែម្នាក់ឯងនោះទេ។

មតិយោបល់ចំនួនពីរផ្សេងទៀត ដែលមិនមានទំនោ។ គណនី Soury Mouy បានសរសេរថា "ខ្ញុំសូមអរគុណដែលនិយាយការពិត❤️" ការបង្ហាញការកោតសរសើរចំពោះបទសម្ភាសន៍របស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី។ ចំណែកឯ គណនី Sokry Moun បានសរសេរថា "សូមអោយមនុស្សលោកប្រកបរបរដោយសុចរិត🙏🙏🙏" ការអំពាវនាវខាងសីលធម៌សម្រាប់ការធ្វើការងារដោយស្មោះត្រង់។ គណនីទាំងពីរមិនបានស្នើដំណោះស្រាយគោលនយោបាយជាក់លាក់ណាមួយឡើយ។

> **ការសង្កេតទៅលើមតិយោបល់ដែលមិនមានទំនោ**
> ទោះបីជាមានមតិយោបល់មានត្រឹមតែ ៨ (០.៥៤%) ត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ថាធម្មតា (មិនមានទំនោ) និងបានផ្តោតលើដំណោះស្រាយក៏ដោយ ក៏មតិយោបល់ទាំងនោះមានខ្លឹមសារបំផុតនៅក្នុងសំណុំទិន្នន័យរបស់មតិយោបល់ទាំងមូល។ សារមតិយោបល់ដែលបានគ្រប់ដណ្តប់ខ្លាំងក្នុង មតិយោបល់ទាំង ១៤៨៩ គឺនិយាយអំពីព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ ដែលមិនបានផ្តោតពីបៀបប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងមជ្ឈមណ្ឌលឆបោកនោះទេ។ អ្នកសរសេរមតិយោបល់មិនមានទំនោគឺជាសំឡេងតែមួយគត់ដែលនិយាយដោយផ្ទាល់អំពីប្រធានបទនៃអត្ថបទផ្សព្វផ្សាយរបស់ AFP។

៤.សញ្ញានៃយុទ្ធនាការដែលមានការរៀបចំ

ផ្នែកនេះពន្យល់ពីមូលហេតុដែលសកម្មភាពនៃការផ្ទុសមតិយោបល់មើលទៅដូចមានការរៀបចំទុក និងមិនមែនពិតប្រាកដ។

៤.១ មតិយោបល់ចម្លង

មតិយោបល់មួយត្រូវបានចាត់ទុកថាជាមតិយោបល់ចម្លង គឺជាសំណោរទាំងស្រុងរបស់មតិយោបល់នោះ ដូចគ្នាបិះបិតនឹងមតិយោបល់ផ្សេងទៀត។ នៅក្នុងសំណុំទិន្នន័យនេះ ៧៩.៨% នៃមតិយោបល់គឺជាសារដែលត្រូវបានចម្លង។

មតិយោបល់ចម្លងទាំងនោះមិនមែនជារឿងចៃដន្យទេ។ វាត្រូវបានដកស្រង់ពីសំណុំទិន្នន័យសារចំនួន ១៦០ ដែលសារនីមួយៗត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយគណនីផ្សេងៗគ្នាជាច្រើន៖

ចំនួននៃការចម្លង	សារ	ភាសា
១៩	កម្ពុជាគាំទ្រសន្តិភាព និងជ្រើសរើសច្បាប់អន្តរជាតិ ខណៈដែលថៃគិតតែអំណាច និងសង្គ្រាម បដិសេធច្បាប់អន្តរជាតិ។	ខ្មែរ
១៨	កម្ពុជាបង្ហាញការស្មោះត្រង់ចំពោះសន្តិភាព និងជ្រើសរើសច្បាប់អន្តរជាតិ ក្នុងពេលដែលថៃបដិសេធច្បាប់អន្តរជាតិ និងធ្វើសង្គ្រាម។	ខ្មែរ
១៨	កម្ពុជាគាំទ្រសន្តិភាព និងជ្រើសរើសច្បាប់អន្តរជាតិ តែថៃវិញជ្រើសរើសការប្រើកម្លាំង និងមិនគោរពច្បាប់អន្តរជាតិ។	ខ្មែរ
១៥	"Thailand attacks it."	អង់គ្លេស
១៤	"Cambodia obeys law. Thailand breaks rules."	អង់គ្លេស
១៤	"Cambodia respects borders. Thailand crosses them."	អង់គ្លេស
១៣	"Thailand rejects peaceful solutions."	អង់គ្លេស
១៣	"Cambodia stands firm in law."	អង់គ្លេស

សារទាំងនេះហាក់ដូចជាត្រូវបានសរសេរទុកមុន ហើយបានផ្តល់ឱ្យគណនីមួយចំនួនធំដើម្បីបង្ហោះ។ ការពិតដែលថាទាំងសារខ្លីៗ ("Thailand attacks it.") និងសារវែងៗដែលមានប្រយោគច្រើនត្រូវបានចែករំលែកដោយគ្មានការផ្លាស់ប្តូរណាមួយ ដែលបង្ហាញថា មតិយោបល់ត្រូវបានរៀបចំយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន។

៤.២ ការផ្ទុសយ៉ាងគំហុករយៈពេល ២ម៉ោង

តារាងពេលវេលាក្នុងផ្នែកទី ២ (និន្នាការមតិយោបល់តាមម៉ោង) បង្ហាញថា មតិយោបល់ដែលបានចម្លងស្ទើរតែទាំងអស់បានលេចឡើងក្នុងរយៈពេលត្រឹមតែពីរម៉ោងប៉ុណ្ណោះ។ ដូចការបង្ហាញជាក់ស្តែងខាងក្រោមនេះ៖

- មុនម៉ោង 21:00 UTC: ចំនួនសរុប ៤៩ មតិយោបល់ស្ទួន (៤.១% នៃមតិយោបល់ស្ទួនទាំងអស់)
- ម៉ោង 21:00–22:00 UTC: ចំនួនមតិយោបល់ស្ទួន ១១៣៩ (៩៥.៩% នៃមតិយោបល់ស្ទួនទាំងអស់)
- ក្រោយម៉ោង 23:00 UTC: សកម្មភាពបង្ហោះមតិយោបល់ធ្លាក់សឹងតែដល់សូន្យ

> **ហេតុអ្វីបានករណីនេះសំខាន់**
> នៅពេលដែលការបង្ហោះមួយទទួលបានមតិយោបល់ច្រើន ជាធម្មតាវាចូលមកយឺតៗក្នុងរយៈពេលជាច្រើនម៉ោង ដោយសារមនុស្សមកពីប្រទេស និងតំបន់ពេលវេលាផ្សេងៗគ្នាអានអត្ថបទ។ រលកនៃមតិយោបល់ដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ក្នុងរយៈពេលពីរម៉ោង បន្ទាប់មកឈប់ភ្លាមៗ មិនត្រូវគ្នានឹងឥរិយាបថធម្មតារបស់អ្នកអាននោះទេ។ វាស៊ីសង្វាក់គ្នា ជាមួយនឹងក្រុមគណនីដែលត្រូវបានគេបើកក្នុងពេលតែមួយ បង្ហោះសាររបស់ពួកគេ រួចហើយមកបិទវិញ។

៥. ការកំណត់បានការប្រើប្រាស់ Bot៖ ការវិភាគលើល្បឿននៃការវាយអត្ថបទ

សម្រាប់គណនីនីមួយៗដែលបានបង្ហោះច្រើនជាងមួយម្តង ការសិក្សានេះបានវាស់ស្ទង់ចំនួនវិនាទី នៃចន្លោះការផ្ទុសមតិយោបល់ និងចំនួនតួអក្សរដែលបង្ហោះនីមួយៗមាន។ នេះអនុញ្ញាតឱ្យមានការគណនាល្បឿនដែលពួកគេត្រូវការដើម្បីវាយអក្សរ។

> **ឯកសារយោង[1]៖ តើមនុស្សអាចវាយអក្សរបានលឿនប៉ុណ្ណា**
> មនុស្សធំជាមធ្យមវាយអក្សរប្រហែល ២០០ តួអក្សរ (Latin) ក្នុងមួយនាទី (ប្រហែល ៣ទៅ៤ តួអក្សរក្នុងមួយវិនាទី)។ អ្នកវាយអក្សរលឿនខ្លាំង (ការប្រកួតប្រជែង) អាចវាយបានប្រហែល ៦០០ តួអក្សរក្នុងមួយនាទី (ប្រហែល ១០ តួអក្សរក្នុងមួយវិនាទី)។ ល្បឿនដែលលើសពី ១៦ តួអក្សរក្នុងមួយវិនាទី (៩៥៥ cpm[2] - កំណត់ត្រាពិភពលោក) សម្រាប់អត្ថបទវែងមួយគឺមិនអាចទៅរួចទេសម្រាប់អ្នកវាយអក្សរធម្មតានោះ។

មានការបង្ហោះមតិយោបល់ចំនួនដប់មួយគូ ដែលគណនីដូចគ្នាបានបង្ហោះពីរដងក្នុងរយៈពេល ៦០ វិនាទី។ បង្ហាញក្នុងតារាងខាងក្រោម៖

---

[1] *Druide informatique inc. (2026).* Typing speed. *Typing Pal.* https://www.typingpal.com/en/documentation/school-edition/pedagogical-resources/typing-speed
[2] *Characters Per Minute (CPM): ចំនួនតួអក្សរក្នុងមួយនាទី*

ឈ្មោះគណនី	ផូស	ចន្លោះវិនាទី	តួអក្សរផូសទី១	តួអក្សរផូសទី២	ចំនួនតួអក្សរក្នុង១វិនាទី	កម្រិតហានិភ័យ
Jee Naa	២	៣	៦៣៧	637	**៤២៤.៧**	**ខ្ពស់ខ្លាំង**
Charntharn Lout	២	១៣	១៨៩១	១៨៧៩	**២៩០.០**	**ខ្ពស់ខ្លាំង**
ปล่อยเปีย ปล่อยเปีย	៤	៣៩	២២	២១៧៤	**៥៦.៣**	**ខ្ពស់**
Tanawat Pangpan	៤	៣៧	៧៧៩	៧៧៩	**៤២.១**	**ខ្ពស់**
Swang Krajangta	២	១៣	៧០	៥៧	៩.8	មធ្យម
Keng Jing	៣	៣៣	៩៦	៩៦	៥.៨	មធ្យម
คน หลังฉาก	៥	៤៩	២២០	១៦	៤.៨	មធ្យម
Neang Run	២	៣២	២១	៥០	២.២	ទាប
مايا ساكورا الزهور العطرة	៤	៥៥	៤៣	៣២	១.៤	ទាប
Angkor Cambodia	២	៣០	៨	២៨	១.២	ទាប

៥.១ សឹងតែច្បាស់ថា វាជាការផូសដោយប្រើប្រាស់កម្មវិធីស្វ័យប្រវត្តិ

គណនី Jee Naa — ៤២៤.៧ តួអក្សរក្នុង១វិនាទី

គណនីនេះបានបង្ហោះសារដូចគ្នាចំនួន ៦៣៧ តួអក្សរពីរដង ដោយមានចន្លោះពេលត្រឹមតែ 3 វិនាទីប៉ុណ្ណោះ។ ដើម្បីផូសបានដោយការវាយអក្សរដោយដៃ តម្រូវឱ្យវាយអក្សរចំនួន ២៥៤៨ ពាក្យក្នុងមួយនាទី ដែលលឿនជាងអ្នកវាយអក្សរកំណត់ត្រាពិភពលោកជាង ៤០ ដង។ ការបង្ហោះទាំងពីរក៏ដូចគ្នាបេះបិទដែរ ដែលមានន័យថាអត្ថបទត្រូវបានចម្លង និងបិទភ្ជាប់ (copy និង past) មិនមែនវាយបញ្ចូលទេ។ គណនីនេះស្ទើរតែប្រាកដជាបានប្រើកម្មវិធីស្វ័យប្រវត្តិ។

គណនី Charntharn Lout — ២៩០.០ តួអក្សរក្នុង១វិនាទី

គណនីនេះបានបង្ហោះសារពីរដែលស្រដៀងគ្នាខ្លាំង (ប្រហែល ១៨៨០ តួអក្សរក្នុងមួយសារ) ដែលមានចន្លោះពេលត្រឹមតែ ១៣ វិនាទីប៉ុណ្ណោះ។ សារទាំងនោះមានលេចចេញនូវកំហុសច្បាស់ផងដែរ៖ ពាក្យត្រូវបានបង្កើនទ្វេដងពេញមួយសារ ឧទាហរណ៍ “Thai Thai Army Army has has invaded invaded deeper deeper..."។ ទម្រង់នៃពាក្យស្ទួនៗ បែបនេះគឺជាសញ្ញាទូទៅនៃកំហុសក្នុងការបង្ហោះផ្អែកលើស្រ្គីប (script-based posting error) ពេលដែលអត្ថបទបានប្រើប្រាស់កម្មវិធីស្វ័យប្រវត្តិ (automation tool) ដំណើរការមិនបានត្រឹមត្រូវ។

៥.២ ទំនងជាប្រើប្រាស់កម្មវិធីស្វ័យប្រវត្តិ

គណនីពីរទៀតបង្ហាញពីល្បឿនដែលមិនទំនងជាការបង្ហោះដោយការវាយអក្សរដោយដៃធម្មតាទេ។ Tanawat Pangpan (42.1 តួអក្សរ/វិនាទី) បានបង្ហោះអត្ថបទ ៧៧៩ តួអក្សរដូចគ្នាពីរដងក្នុងរយៈពេល ៣៧ វិនាទី។ គណនី បល់ឯបើយ បានបង្ហោះសារ (៥៦.៣ តួអក្សរ/វិនាទី) ដែលមានចំនួន ២១៧៤ តួអក្សរ ត្រឹមតែ 39 វិនាទីបន្ទាប់ពីការបង្ហោះរយៈពេលខ្លីមួយ។ ជាសរុប គណនីទាំងពីរនេះ បានបង្ហោះសារជាច្រើនដង។

៦. គំរូឈ្មោះគណនី និងការវិភាគអត្តសញ្ញាណ

ផ្នែកនេះពិនិត្យមើល ថាតើអ្នកបង្ហោះមតិយោបល់សកម្មបំផុតជានរណា ឈ្មោះរបស់ពួកគេត្រូវបានសរសេរជាភាសាអ្វី និងថាតើឈ្មោះរបស់ពួកគេត្រូវគ្នានឹងភាសា និងខ្លឹមសារនៃមតិយោបល់របស់ពួកគេដែរឬទេ។ ឈ្មោះគណនីតែមួយមុខមិនអាចបញ្ជាក់ថាគណនីមួយក្លែងក្លាយបានទេ ប៉ុន្តែគំរូនៅក្នុងសំណុំទិន្នន័យបង្ហាញពីសញ្ញាមានសំខាន់ៗ ថាតើអ្នកណាដែលកំពុងនិយាយ និងថាតើគណនីណាមួយទំនងជាលាក់បាំងអត្តសញ្ញាណពិតរបស់ពួកគេ។

៦.១ ការបំបែកឈ្មោះគណនី

Account names across all 1,489 posts fall into four language groups: ឈ្មោះគណនីដែលបានបង្ហោះមតិយោបល់ទាំង ១៤៨៩ ត្រូវបានបែងចែកជាបួនក្រុមភាសា៖

ឈ្មោះ ស្ក្រីប	ការបង្ហោះសរុប	ចំនួនគណនីជាក់លាក់	ប្រភេទអត្ថបទដែលមានទំនោ
Latin / Romanised Khmer	៩៦១	៩៣៨	ចម្រុះ: ទំនោកម្ពុជា (២០៤) + ប្រឆាំង ហ៊ុន ម៉ាណែត (៦២) + ផ្សេងៗទៀត
Khmer script	៤៨៨	៤៨៨	ស្ទើតែទាំងអស់ មានទំនោមកកម្ពុជា តែនិយាយពីជម្លោះព្រំដែន
Thai script	៣៦	២៦	១០០% អត្ថបទដែល ប្រឆាំងកម្ពុជា ឬប្រឆាំង ហ៊ុន ម៉ាណែត
Arabic script (mixed name)	៤	២	អត្ថបទសរសេរអង់គ្លេស ប្រឆាំង ហ៊ុន ម៉ាណែត

៦.២ គណនីទាំង១០ ដែលមានសកម្មភាពផ្ទុសច្រើនជាងគេ

មានតែគណនីចំនួន ៣៦ ប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវបានបង្ហោះច្រើនជាង១ម្តង។ តារាងខាងក្រោមបង្ហាញពីគណនីកំពូលៗទាំង ១០។ នេះជាចំណុចសំខាន់៖ អ្នកបង្ហោះដែលជាមនុស្សពិតទាំងអស់ ហាក់ឃើញថាជាអ្នករិះគន់រដ្ឋាភិបាល។ គណនីគាំទ្រកម្ពុជាតែមួយគត់ដែលបង្ហោះម្តងហើយម្តងទៀតគឺទំនងខ្លាំង ថាជាគណនី bot។

ឈ្មោះគណនី	ការបង្ហោះ	Likes	ឈ្មោះស្គ្រីប	ភាសានៃមតិយោបល់	ទំនោ
คน หลังฉาก	៥	១៩	Thai	English	ប្រឆាំងកម្ពុជា / រិះគន់
مايا ساكورا الزهور العطرة	៤	០	Arabic	English	ប្រឆាំង ហ៊ុន ម៉ាណែត
ปล่อยเปีย ปล่อยเปีย	៤	០	Thai	Thai+English	ប្រឆាំងកម្ពុជា
จิตรลดา อาจหาญ	៤	០	Thai	English	ប្រឆាំងកម្ពុជា
Tanawat Pangpan	៤	០	Latin	Thai+English	ប្រឆាំងកម្ពុជា
Keng Jing	៣	០	Latin	English	ប្រឆាំង ហ៊ុន ម៉ាណែត
Jee Naa	២	០	Latin	English	ទំនោ កម្ពុជា (ការបង្ហោះប្រើប្រាស់ bot)
Eno Enofive	២	១	Latin	English	ប្រឆាំង ហ៊ុន ម៉ាណែត
Sunrise Buser	២	០	Latin	English	រិះគន់ / ចម្រុះ
Chuti Mekanontchai	២	១៣	Latin	Thai+English	ប្រឆាំង ហ៊ុន ម៉ាណែត

> **Key Finding — The Only Repeat Pro-Cambodia Poster Is a Bot**
> ក្នុងចំណោមគណនីសកម្មទាំង ១០ មានគណនីចំនួន ៦ ក៏លេចឡើងក្នុងតារាងរកឃើញប្រើប្រាស់ bot (ផ្នែកទី ៥)។ ក្នុងចំណោមគណនីទាំងនេះ គណនី Jee Naa (ហានិភ័យខ្ពស់ណាស់ ៤២៤.៧ តួអក្សរ/វិនាទី) គឺជាអ្នកបង្ហោះសារគាំទ្រកម្ពុជាដដែលៗតែមួយគត់ ហើយ ស្ទើរតែប្រាកដច្បាស់ថា ប្រើប្រាស់ bot។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គណនីប្រឆាំងកម្ពុជាពីរ — ปล่อยเปีย ปล่อยเปีย (ហានិភ័យខ្ពស់ ៥៦.៣ តួអក្សរ/វិនាទី) និង Tanawat Pangpan (ហានិភ័យខ្ពស់ ៤២.១ តួអក្សរ/វិនាទី) ក៏ត្រូវបានសម្គាល់ថាទំនងជាបង្ហោះដោយប្រើប្រាស់កម្មវិធីស្វ័យប្រវត្តិផងដែរ។ នេះបង្ហាញថាឥរិយាបថគួរឱ្យសង្ស័យនៃការប្រើប្រាស់ bot មិនមែនធ្វើតែចំពោះយុទ្ធនាការគាំទ្រកម្ពុជាទេ។ ភាគីទាំងសងខាងដែលបង្ហោះក្នុងផ្នែកមតិយោបល់នេះ មានគណនីដែលបង្ហាញសញ្ញានៃសកម្មភាពប្រើប្រាស់កម្មវិធីស្វ័យប្រវត្តិ។

៦.៣ ការវិភាគអត្តសញ្ញាណរវាងឈ្មោះ និងខ្លឹមសារ

នៅពេលដែលអក្សរនៃឈ្មោះគណនីមួយ មិនត្រូវគ្នាជាមួយភាសានៃការបញ្ចេញមតិ ឬខ្លឹមសាររបស់វាទេ វាកាន់តែបង្ហាញថាគណនីនោះកំពុងព្យាយាមបន្លំខ្លួនជាក្រុមផ្សេង។ លំនាំបែបដូចខាងក្រោមនេះត្រូវបានរកឃើញ៖

គណនីដែលមានឈ្មោះថៃ - មិនសញ្ញានៃការលាក់បាំង

គណនីទាំង ២៦ ដែលមានឈ្មោះជាអក្សរថៃ បានបង្ហោះខ្លឹមសារប្រឆាំងនឹងប្រទេសកម្ពុជា ឬប្រឆាំងនឹងលោក ហ៊ុន ម៉ាណែត ហើយមិនមានការបង្ហោះខ្លឹមសារគាំទ្រកម្ពុជាឡើយ។ ពួកគេហាក់ដូចជាមិនបានលាក់បាំងអត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួននោះទេ។ ឈ្មោះជាភាសាថៃរបស់ពួកគេ គឺមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងជំហរប្រឆាំងនឹងកម្ពុជារបស់ពួកគេ។ ឧទាហរណ៍ដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់មានដូចជា៖

- **"คน หลังฉาก"** (មានន័យថា៖ "មនុស្សនៅពីក្រោយឆាក") — ជាគណនីទោលដែលសកម្មបំផុត (មានការបង្ហោះ ចំនួន៥ដង និងមានការ Like នៃការបង្ហោះ សរុបចំនួន ១៩)។ រាល់ការបង្ហោះទាំងអស់គឺធ្វើឡើងជាភាសាអង់គ្លេស មានខ្លឹមសារច្បាស់លាស់ និងផ្តោតលើការចោទប្រកាន់អំពីទំនាក់ទំនងរវាងគ្រួសារលោក ហ៊ុន សែន និងប្រតិបត្តិការឆបោក។
- **"เขมร ต่ำ"** ឈ្មោះជាអក្សរថៃដែលមានន័យថា "ខ្មែរជាន់ទាប" — ជាពាក្យប្រមាថ និងបង្ខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរចំពោះជនជាតិខ្មែរ ដែលបានប្រើប្រាស់ធ្វើជាឈ្មោះគណនី។ ការប្រើប្រាស់ ខ្លឹមសារនៃការរិះគន់ប្រឆាំងនឹងកម្ពុជាជាភាសាអង់គ្លេស។
- **"ฮุนเซนเตอร์"** ("Hun Sen Centre") — ជាឈ្មោះបែបចំអក។ មតិយោបល់ត្រូវបានសរសេរជាភាសាវៀតណាម មិនមែនភាសាខ្មែរ និងមិនមែនភាសាអង់គ្លេស ដូច្នេះ មតិយោបល់នេះមិនស្ថិតក្នុងការវិភាគ (ត្រូវបានចាត់ជាប្រភេទមតិយោបល់ “មិនអាចចាត់ថ្នាក់បាន”)។
- **"ขุน ห้วยแม่ต้า"** — បានបង្ហោះការបញ្ចេញមតិជាភាសាថៃមួយដែលមានការចូលចិត្តចំនួន ១៣៖ **"นักแสดงรางวัลตุ๊กตาทอง"** ដែលមានន័យថា "តារាសម្តែងដែលឈ្នះពានរង្វាន់តុក្កតាមាស" — ជាការចំអកឱ្យលោក ហ៊ុន ម៉ាណែត ថាជាអ្នកសម្តែងជាជាងជាអ្នកដឹកនាំ។

ឈ្មោះកាត់បូកបញ្ចូលគ្នាអារ៉ាប់+ជប៉ុន — លទ្ធភាពនៃការបិទបាំងអត្តសញ្ញាណ

"مايا ساكورا الزهور العطرة" — ឈ្មោះនេះរួមបញ្ចូលភាសាអារ៉ាប់ ("ម៉ាយ៉ានៃផ្កាដែលមានក្លិនក្រអូប") ជាមួយនឹងពាក្យជប៉ុន "sakura" (ផ្កាសាគូរ៉ា)។ គណនីនេះបានបង្ហោះមតិប្រឆាំងនឹងលោក ហ៊ុន ម៉ាណែត ចំនួន ៤ដង ដែលផ្សេងៗពីគ្នាជាភាសាអង់គ្លេសតែប៉ុណ្ណោះ។ ឈ្មោះដែលមានបង្កក់ភាសាគ្នានេះ មិនត្រូវគ្នានឹងអត្តសញ្ញាណជាក់លាក់ណាមួយឡើយ ហើយអាចជាការព្យាយាមជៀសវាងការផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងប្រទេសជាក់លាក់ណាមួយ។

Natthakit Pa — ការកំណត់គោលដៅអ្នកស្តាប់ ឬ ការបន្លំអត្តសញ្ញាណ?

ឈ្មោះ "Natthakit" គឺជាឈ្មោះថៃ។ គណនីនេះបានបង្ហោះមតិប្រឆាំងនឹងកម្ពុជាជាភាសាអង់គ្លេស។ បន្ទាប់មកបកប្រែខ្លឹមសារដដែលនោះទៅភាសាខ្មែរ។ នេះបង្ហាញពីលំនាំច្បាស់ថា គណនីនេះចង់ឱ្យទាំងអ្នកអានដែលនិយាយភាសាអង់គ្លេស និងអ្នកអានដែលនិយាយភាសាខ្មែរបានឃើញសាររបស់ខ្លួន។ ការសរសេរជាភាសាខ្មែរធ្វើឱ្យខ្លឹមសារនោះកាន់តែងាយស្រួលសម្រាប់ជនជាតិខ្មែរក្នុងការអាន និងជឿជាក់។ នេះត្រូវបានគេហៅថាជាការកំណត់គោលដៅអ្នកស្តាប់ (audience targeting)។ គណនីនេះមិនបានព្យាយាមលាក់បាំងថាខ្លួនជាជនជាតិថៃនោះទេ។ វាគ្រាន់តែធ្វើឱ្យសាររបស់ខ្លួនមានជាភាសាកម្ពុជា ដើម្បីអាចទៅដល់អ្នកអានបានកាន់តែច្រើន។

គណនីដែលមានឈ្មោះជាអក្សរឡាតាំង បង្ហោះជាភាសាខ្មែរ (១៨៤ ការបង្ហោះ)

ការបង្ហោះចំនួន ១៨៤ មកពីគណនីដែលមានឈ្មោះជាអក្សរឡាតាំង ដែលបានបង្ហោះមតិយោបល់យុទ្ធនាការគាំទ្រកម្ពុជាជាភាសាខ្មែរ។ ឈ្មោះទាំងនោះមានដូចជា "Chiva Rina", "Doeun Chenda", "Sien Sobat", "Sreypov Ly" គឺជាការសរសេរតាមសូរសព្ទអក្សរឡាតាំងនៃឈ្មោះខ្មែរ។ មិនមានភស្តុតាងនៃការលាក់បាំងអត្តសញ្ញាណនោះទេ។ ឈ្មោះទាំងនេះដូចជាគណនីរបស់ជនជាតិខ្មែរដែលប្រើប្រាស់ឈ្មោះរបស់ពួកគេជាទម្រង់អក្សរឡាតាំង។

"AnonymousTH" (user ID: 61560383947074) ប្រើប្រាស់ពាក្យ "Anonymous" នៅក្នុងឈ្មោះរបស់ខ្លួន។ នេះគឺជាជម្រើសដោយចេតនាក្នុងការលាក់បាំងអត្តសញ្ញាណពិតប្រាកដរបស់គណនី។ អក្សរ "TH" អាចបង្ហាញពីការផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងប្រទេសថៃ ប៉ុន្តែចំណុចនេះមិនអាចបញ្ជាក់ច្បាស់នោះទេ។ គណនីនេះបានបង្ហោះសារថា "He's a PM. or an actor?" ដែលជាមតិយោបល់ទទួលបានការចូលចិត្តច្រើនជាងគេបំផុតនៅក្នុងសំណុំទិន្នន័យ (១២ likes)។ ខុសប្លែកពីមតិយោបល់គាំទ្រកម្ពុជាដែលត្រូវជាសារចម្លងបន្តគ្នា នេះហាក់ដូចជារិះគន់ពិតរបស់បុគ្គលម្នាក់។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គណនីនេះបានជ្រើសរើសដោយចេតនាមិនបង្ហាញថាខ្លួនជានរណាឡើយ។

៧. លទ្ធផល នៃការស្រាវជ្រាវ

ការរកឃើញទី១៖ មតិយោបល់ (Comment) ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្វែរពីប្រធានបទដើម

> ប្រធានបទចម្បងនៃអត្ថបទរបស់ទីភ្នាក់ងារសារព័ត៌មាន AFP គឺអំពីមជ្ឈមណ្ឌលឆបោកនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មតិយោបល់ដែលបានបង្ហោះញឹកញាប់បំផុត គឺនិយាយអំពីប្រធានបទផ្សេងទៅវិញ៖ នោះគឺវិវាទព្រំដែនរវាងកម្ពុជា និងថៃ។ នេះគឺជាបច្ចេកទេសមួយដែលគេហៅថា "ការបង្ហោះពន្លិចប្រធានបទ" (topic flooding) គឺជាការបំពេញការបង្ហោះ ជាមួយនឹងប្រធានបទ ដែលមិនទាក់ទងនឹងប្រធានបទរបស់អត្ថបទដើម ដើម្បីរុញការបញ្ចេញមតិពិតប្រាកដចេញ។ ផ្នែកបញ្ចេញមតិ (comment) នេះ មិនគួរត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការឆ្លុះបញ្ចាំងពីមតិសាធារណៈលើបញ្ហាមជ្ឈមណ្ឌលឆបោកនោះឡើយ។

ការរកឃើញទី២៖ ជិត ៨០% នៃមតិយោបល់ (Comments) ត្រូវបានចម្លងបន្តគ្នា

> នៅក្នុងការពិភាក្សាលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតធម្មតា មតិយោបល់ដែលមានលក្ខណៈចម្លងគ្នាដូចបេះបិទ គឺមានចំនួនតិចជាង ៥% ប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងទិន្នន័យនេះ មតិយោបល់ចំនួន ៧៩.៨% គឺជាការចម្លងគ្នាដូចបេះបិទ។ នេះគឺជាភស្តុតាងដ៏រឹងមាំដែលបង្ហាញថា មតិយោបល់ទាំងនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយក្រុមដែលមានការចាត់តាំង ដោយប្រើប្រាស់នូវសារដែលបានសរសេរទុកជាមុន ហើយវាមិនមែនជាការបញ្ចេញមតិផ្ទាល់ខ្លួនរបស់សាធារណជនទូទៅនោះទេ។

ការរកឃើញទី៣៖ រាល់ការចម្លង (comment) បន្តគ្នាទាំងអស់បានលេចឡើងក្នុងរយៈពេល ២ ម៉ោង

> ការបញ្ចេញមតិបានចាប់ផ្តើមយឺតៗនៅពេលដែលអត្ថបទរបស់ AFP ត្រូវបានចុះផ្សាយ បន្ទាប់មកមានរលកនៃការបញ្ចេញមតិយ៉ាងគំហុកបានមកដល់នៅចន្លោះម៉ោង ២១:០០ និង ២២:០០ UTC ដែលមានមតិយោបល់រហូតដល់ ៨១៤ ក្នុងរយៈពេលតែមួយម៉ោងប៉ុណ្ណោះ។ បន្ទាប់ពីម៉ោង ២៣:០០ UTC ចំនួននេះបានធ្លាក់ចុះមកជិតដល់សូន្យវិញ។ លំនាំនេះគឺស្របគ្នាទៅនឹងការបង្ហោះសារជាទ្រង់ទ្រាយធំដែលមានការចាត់តាំងជាក្រុម ហើយវាមិនមែនជាការចូលរួមបញ្ចេញមតិដោយពិតប្រាកដរបស់សាធារណជននោះទេ។

ការរកឃើញទី៤៖ កម្មវិធីកុំព្យូទ័រត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្ហោះសារ

> មានគណនីយ៉ាងហោចណាស់ពីរ បានបង្ហោះសារយ៉ាងវែងក្នុងល្បឿនមួយដែលមនុស្សមិនអាចវាយអត្ថបទបានទាន់។ គណនីមួយ (ឈ្មោះ Jee Naa) បានបង្ហោះមតិយោបល់ដែលមានចំនួន ៦៣៧ តួអក្សរ ចំនួនពីរដងក្នុងរយៈពេលត្រឹមតែ ៣ វិនាទីប៉ុណ្ណោះ។ ចំណែកគណនីមួយទៀត (ឈ្មោះ Charntharn Lout) បានបង្ហោះសារដែលបង្ហាញឱ្យឃើញពីកំហុសបច្ចេកទេស (script error) ដែលក្នុងនោះពាក្យពេចន៍ត្រូវបានសរសេរស្ទួនដោយអចេតនា។ ទាំងនេះគឺជាសញ្ញានៃការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍កម្មវិធីស្វ័យប្រវត្តិ (automated software tools)។

ការរកឃើញទី៥៖ សំឡេងរិះគន់ត្រូវបានបំបិទដោយការបង្ហោះពន្លិច

> មានមតិយោបល់ត្រឹមតែ ៧១ ប៉ុណ្ណោះ (៤.៨%) ដែលបានរិះគន់លោក ហ៊ុន ម៉ាណែត ឬបង្ហាញការសង្ស័យលើជំហររបស់រដ្ឋាភិបាល។ មតិយោបល់ទាំងនេះហាក់ដូចជាចេញពីឆន្ទៈពិតប្រាកដ និងត្រូវបានសរសេរដោយបុគ្គលម្នាក់ៗ។ ចំនួននេះគឺតិចតួចខ្លាំងណាស់ បើធៀបនឹងសារគាំទ្រកម្ពុជាដែលត្រូវបានចម្លងបន្តគ្នា។ អ្នកអានដែលមើលទៅលើផ្នែកបញ្ចេញមតិ (comment) នឹងទទួលបានរូបភាពមិនពិតអំពីមតិសាធារណៈ។

៨ ការផ្តល់អនុសាសន៍

៨.១ សម្រាប់អង្គការសង្គមស៊ីវិល (CSOs)

- រក្សាទុកច្បាប់ចម្លងនៃផ្នែកបញ្ចេញមតិ (comment) ឱ្យបានឆាប់តាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។ Facebook អាចនឹងលុប ឬលាក់មតិយោបល់ទាំងនោះនៅពេលក្រោយ។ ការថតរូបភាពអេក្រង់ (Screenshots) និងការទាញយកទិន្នន័យចេញ (data exports) សម្រាប់ជាភស្តុតាងដែលមានប្រយោជន៍នៅពេលក្រោយ។
- រាប់ចំនួនមតិយោបល់ដែលជាការចម្លងគ្នាដូចបេះបិទ។ ប្រសិនបើលើសពី ៥០% នៃមតិយោបល់គឺជាអត្ថបទដូចគ្នា នេះគឺជាសញ្ញាព្រមាននៃយុទ្ធនាការដែលមានការចាត់តាំងជាក្រុម។
- ពិនិត្យមើលលំនាំពេលវេលា។ ប្រសិនបើមតិយោបល់ភាគច្រើនមកដល់ក្នុងរយៈពេលខ្លី និងគំហុក ឧទាហរណ៍រាប់រយមតិយោបល់ក្នុងរយៈពេលតែមួយម៉ោង។ នេះមិនមែនជាឥរិយាបថតាមធម្មតានោះទេ។
- កុំប្រើប្រាស់ចំនួនមតិយោបល់ ដើម្បីវាស់ស្ទង់មតិសាធារណៈ។ ចំនួនមតិយោបល់ដ៏ច្រើន មិនមែនមានន័យថាមានការគាំទ្រពីសាធារណជនច្រើននោះទេ។ ចំនួនដ៏ច្រើននេះអាចត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយការក្លែងបន្លំ។
- រាយការណ៍អំពីយុទ្ធនាការដែលមានការចាត់តាំងទ្រង់ទ្រាយធំទៅកាន់ក្រុមហ៊ុន Meta ដោយប្រើប្រាស់ឧបករណ៍រាយការណ៍របស់វេទិកានេះ។ រក្សាទុកឯកសារយោងនៃការរាយការណ៍របស់អ្នកសម្រាប់ជាភស្តុតាង។
- ចែករំលែកការរកឃើញរបស់អ្នកជាសាធារណៈ នៅពេលដែលមានសុវត្ថិភាពក្នុងការធ្វើបែបនេះ។ ការបង្ហាញតម្លាភាព ជួយឱ្យសាធារណជនយល់ដឹងអំពីអ្វីដែលកំពុងកើតឡើងនៅលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត។

៨.២ សម្រាប់អ្នកនយោបាយ និងបុគ្គលសាធារណៈ

- កុំបណ្តោយឱ្យរលកនៃមតិយោបល់ដែលត្រូវបានចម្លងបន្តគ្នា ធ្វើឱ្យអ្នកផ្លាស់ប្តូរជំហរសាធារណៈរបស់ខ្លួន។ មតិយោបល់ទាំងនេះ ប្រហែលជាមិនមែនជាការឆ្លុះបញ្ចាំងពីមតិសាធារណៈពិតប្រាកដនោះទេ។
- មុននឹងឆ្លើយតបទៅនឹងសម្ពាធនៅលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត សុំឱ្យក្រុមការងាររបស់អ្នកពិនិត្យមើលថាតើផ្នែកបញ្ចេញមតិ (comment) បង្ហាញពីសញ្ញានៃយុទ្ធការដែលមានការរៀបចំទុកដែរឬទេ។
- ប្រសិនបើទំព័រ (page) របស់អ្នកត្រូវបានកំណត់គោលដៅដោយយុទ្ធនាការដែលមានការរៀបចំទុក សូមពិចារណាធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈ។ ពន្យល់ពីអ្វីដែលអ្នកបានរកឃើញ។ នេះនឹងជួយកាត់បន្ថយឥទ្ធិពលនៃយុទ្ធនាការនោះ។
- រក្សាទុកនូវរាល់មតិយោបល់ដែលមានសកម្មភាពគួរឱ្យសង្ស័យ។ ករណីដែលយើងបានចងក្រងជាឯកសារទុក អាចប្រើប្រាស់ជាភស្តុតាងឲ្យការទទួលខុសត្រូវនាពេលក្រោយ។
- ទាក់ទងទៅតាមបណ្តាញផ្តល់ជំនួយរបស់ក្រុមហ៊ុន Meta ប្រសិនបើអ្នកជឿថាទំព័ររបស់អ្នកកំពុងត្រូវបានកំណត់គោលដៅដោយសកម្មភាពមិនប្រក្រតី (inauthentic activity)។

៩. វិធីសាស្ត្រសិក្សា

- **ទិន្នន័យ៖** មតិយោបល់ (comments) ចំនួន ១,៤៨៩ ត្រូវបានប្រមូលពីការបង្ហោះលើ Facebook របស់ AFP ដែលមានលេខសម្គាល់ (ID) 1343523617820612។ រាល់កំណត់ត្រានីមួយៗ រួមមានអត្ថបទមតិយោបល់, លេខសម្គាល់អ្នកប្រើប្រាស់ (user ID), ឈ្មោះអ្នកប្រើប្រាស់, ចំនួន like, និងពេលវេលានៃការបង្ហោះ (comment post time stamp)។
- **ការរកឃើញខ្លឹមសារស្ទួន៖** ប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រនៃការផ្ទៀងផ្ទាត់ពាក្យក្នុងអត្ថបទថាដូចគ្នាទាំងស្រុង។ អត្ថបទណាដែលមានក្នុងជួរដេក (row) ចាប់ពីពីរ ឬច្រើនឡើងទៅ ត្រូវបានរាប់ថាជាខ្លឹមសារស្ទួន។ រាល់អត្ថបទដែលស្រដៀងគ្នាខ្លាំង ឬការប្តូរឃ្លាខ្លះៗមិនត្រូវបានរាប់បញ្ចូលនោះទេ ដូច្នេះចំនួន ៧៩.៨% គឺជាការប៉ាន់ស្មានកម្រិតទាបបំផុត។ ចំនួនពិតប្រាកដនៃខ្លឹមសារដែលមិនមែនជាសំណេរផ្ទាល់ខ្លួនអាចមានកម្រិតខ្ពស់ជាងនេះ។
- **និន្នាការតាមម៉ោង៖** ជួរឈរ (column) "ពេលវេលាដែលបានបង្កើត" (created_time) ត្រូវបានបម្លែងទៅជាទម្រង់កាលបរិច្ឆេទ និងពេលវេលា ហើយត្រូវបានចងក្រងជាក្រុមតាមម៉ោង ដើម្បីបង្កើតជាគំនូសតាង "មតិយោបល់ក្នុងមួយម៉ោង" នៅក្នុងផ្នែកទី ២។
- **ការរកឃើញគណនីស្វ័យប្រវត្តិ (Bot):** សម្រាប់គណនីដែលមានការបង្ហោះចាប់ពីពីរដងឡើងទៅ ចន្លោះពេលរវាងការបង្ហោះបន្តបន្ទាប់គ្នាត្រូវបានវាស់វែង។ ចំនួនតួអក្សរសរុបនៃការបង្ហោះទាំងពីរ ត្រូវបានចែកនឹងចំនួនវិនាទី ដើម្បីរកមើលអត្រា "ចំនួនតួអក្សរក្នុងមួយវិនាទី"។
- **កម្រិតកំណត់នៃការសិក្សា៖** ការសិក្សានេះផ្អែកលើតែទិន្នន័យមតិយោបល់ជាសាធារណៈប៉ុណ្ណោះ។ ដើម្បីបញ្ជាក់ថាគណនីជាក់លាក់ណាមួយគឺជាគណនីក្លែងក្លាយ ចាំបាច់ត្រូវមានលទ្ធភាពចូលទៅកាន់ទិន្នន័យកម្រិតប្រព័ន្ធ (អាសយដ្ឋាន IP, ព័ត៌មានឧបករណ៍, កាលបរិច្ឆេទបង្កើតគណនី)។ ការរកឃើញនៅទីនេះគឺជាសូចនាករដ៏រឹងមាំ ប៉ុន្តែគួរត្រូវបានចាត់ទុកថាជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការស៊ើបអង្កេតបន្ថែម មិនមែនជាសេចក្តីសន្និដ្ឋានដាច់ខាតនោះទេ។
- **សម្គាល់លើភាសា៖** មតិយោបល់ជាភាសាផ្សេងក្រៅពីភាសាអង់គ្លេស និងខ្មែរ មិនត្រូវបានវិភាគរកប្រភេទមតិនោះទេ ហើយត្រូវបានដាក់ចូលក្នុងប្រភេទ "មិនអាចចាត់ថ្នាក់បាន" (Unclassifiable)។ នេះមានន័យថា ទ

ស្បូនះមួយចំនួនដែលបញ្ចេញជាភាសាថៃ អារ៉ាប់ ឬភាសាផ្សេងទៀត មិនត្រូវបានបញ្ចូលក្នុងតារាងបែងចែកប្រភេទមតិយោបល់នោះទេ។

បញ្ចប់របាយការណ៍ | ២ មីនា ២០២៦ | សម្រាប់សាធារណៈជនប្រើប្រាស់